

Yıl/Year: 5, Sayı/Issue: 13, Aralık/December 2024, s. 56-70.

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date

Yayın Geliş Tarihi: 21-10-2024

Yayımlanma Tarihi: 31-12-2024

ISSN: 2757-6000

ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNDE KOLAJ VE SOYUTLAMA PRATİKLERİ: HİKMET ŞAHİN ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Ahmet Fatih ÖZMEN

Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü
afozmen@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2497-1894

Arş. Gör. Ömer Oytun ONUR

Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü
omeroytunonur@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2416-9535

ÖZET

Çağdaş Türk resminde kolaj ve soyutlama pratikleri, modern sanata yönelik gelişen yaklaşımların ve bireysel sanatçı kimliklerinin ifade edilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışma, bu pratiklerin önde gelen isimlerinden Hikmet Şahin'in sanatı üzerine yoğunlaşmaktadır. Çağdaş sanat akımları, sanatta özgürlüğün, yaratıcılığın ve bireysel ifade biçimlerinin öne çıkmasına zemin hazırlamıştır. Kolaj ve soyutlama teknikleri de bu kapsamda sanatçılara yeni ifade biçimleri sunarak, sanatsal yaratıcılığın sınırlarını genişletmiştir. Hikmet Şahin, Türk resim sahnesinde bu teknikleri başarıyla kullanan çağdaş sanatçılardan biri olarak dikkat çekmektedir. Onun eserleri, kolaj ve soyutlama aracılığıyla çağdaş toplumsal ve kültürel temaları sorgulayan çarpıcı bir çıkış niteliği taşımaktadır. Bu nedenle Hikmet Şahin'in eserlerinin incelenmesi, çağdaş Türk resmindeki yaratıcılık ve ifade özgürlüğü anlayışına ışık tutmaktadır. Bu bağlamda çağdaş Türk resim sanatında bu özelliklerin çözümlenmesi, sanatçıların yaratıcılığı ve sanatsal gelişimlerinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma, nitel bir yaklaşımla Hikmet Şahin'in eserlerini analiz etmektedir. Belirlenen dokümanların analizinde Feldman'ın Dört Aşamalı Eleştiri Modeli (FSCM) kullanılmıştır. Bu model, sanat eserlerini betimleme, çözümlenme, yorumlama ve yargı olmak üzere dört temel aşamadan oluşmaktadır. Bu yöntemle Şahin'in eserlerinde kolaj ve soyutlama tekniklerinin kullanımı, bu tekniklerin yaratıcılık üretimindeki önemi ve sanatçının bireysel tarzı ortaya konulmuştur. Analiz sonucunda, Hikmet Şahin'in eserlerinde kolaj ve soyutlama tekniklerinin bir anlatı aracı olarak başarıyla kullanıldığı, bu yolla çağdaş Türk resmine yenilikçi ve dinamik bir perspektif kazandırıldığı görülmüştür. Şahin'in sanatsal anlatımında, toplumsal eleştiri ve kültürel referansları öne çıkararak sanatın sadece estetik bir değer taşımadığı aynı zamanda bir iletişim aracı olarak da kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, Hikmet Şahin'in kolaj ve soyutlama pratiklerinin çağdaş Türk resmindeki yerini anlamak ve bu tekniklerin sanatsal yaratıcılığa olan katkılarını ortaya koymak açısından önemlidir. Şahin'in eserlerinin

toplumsal ve kültürel mesajlar taşıyan yapısı, gelecekteki çalışmalara örnek oluşturabilecek niteliktedir. Bu kapsamda, çağdaş Türk resim sanatında diğer sanatçıların da benzer çözümlere tabi tutulması ve kolaj-soyutlama tekniklerinin özellikle toplumsal anlatımlar üzerindeki etkisinin derinlemesine incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Türk Resmi, Kolaj, Soyutlama, Hikmet Şahin

COLLAGE AND ABSTRACTION PRACTICES IN CONTEMPORARY TURKISH PAINTING: THE CASE OF HIKMET SAHIN

ABSTRACT

Collage and abstraction practices in contemporary Turkish painting play a significant role in the expression of evolving approaches to modern art and individual artist identities. This study focuses on the art of Hikmet Şahin, a prominent figure in these practices. Contemporary art movements have paved the way for freedom, creativity, and individual expression in art. Within this context, collage and abstraction techniques offer artists new means of expression, expanding the boundaries of artistic creativity. Hikmet Şahin stands out as one of the contemporary artists who successfully employs these techniques in the Turkish painting scene. His works serve as a striking commentary on contemporary social and cultural themes through collage and abstraction. Thus, examining Şahin's works sheds light on the understanding of creativity and freedom of expression in contemporary Turkish painting. Analyzing these characteristics within contemporary Turkish art is crucial for understanding artists' creativity and artistic development. This study adopts a qualitative approach to analyze Hikmet Şahin's artworks. Feldman's Four-Step Criticism Model (FSCM) has been employed in the analysis of selected documents. This model consists of four fundamental stages: description, analysis, interpretation, and judgment. Through this method, the use of collage and abstraction techniques in Şahin's works, their significance in creative production, and the artist's individual style are revealed. The analysis demonstrates that Şahin effectively uses collage and abstraction techniques as a narrative tool, thereby bringing an innovative and dynamic perspective to contemporary Turkish painting. Şahin's artistic expression highlights social critique and cultural references, suggesting that art serves not only as an aesthetic value but also as a means of communication. This study is important in understanding the place of Hikmet Şahin's collage and abstraction practices in contemporary Turkish painting and in revealing their contributions to artistic creativity. The socially and culturally communicative structure of Şahin's works serves as a model for future studies. In this context, it is recommended that other artists in contemporary Turkish painting be similarly analyzed, with a focus on the impact of collage-abstraction techniques, particularly in relation to social narratives.

Keywords: Contemporary Turkish Painting, Collage, Abstraction, Hikmet Sahin

GİRİŞ

XX. yüzyılın başlarından itibaren sanat dünyasında meydana gelen köklü değişimler, geleneksel sanat anlayışından uzaklaşarak modernizmin çeşitli yönlerini keşfetme çabalarına öncülük etmiştir. Bu süreçte kolaj ve soyutlama gibi teknikler hem Batı'da hem de Türkiye'de resim sanatında önemli bir yer edinmiştir. Batı'da kolajın özellikle Kübizm ve Dadaizm gibi sanat akımlarında geliştiği bilinmekteyken, Türkiye'de bu tekniklerin kabulü daha sonraki dönemlerde olmuştur (Çeken ve Çelik, 2016).

Kolaj, Fransızca "collage" kelimesinden gelir ve "yapıştırma" ya da "yapıştırma resim" olarak da bilinir. Görsel sanatlarda, gazete kâğıdı, kumaş, duvar kâğıdı gibi

nesnelerin genellikle boyanmış yüzeylerle birlikte bir pano ya da tuval üzerine yerleştirilmesi anlamına gelir. Aynı zamanda bu teknik farklı türlerde basılı, çizili ya da fotografik malzemelerin bir yüzeyde yeni bir kompozisyon oluşturması olarak da tanımlanır. Bu sayede başlangıçta sanat malzemesi olarak düşünülmeyen nesnelere, estetik ve sanatsal kurallar doğrultusunda bir araya getirilerek sanat eseri haline gelir. Genellikle sanatsal alanlarda kullanılan bu terim, resim sanatında ilk akla gelen tekniklerden biridir. Hem yapım süreci hem de kullanılan malzemelerin çeşitliliği, sanatçılara farklı tercihler sunarak kolajın popüler bir teknik olmasına katkıda bulunmuştur. Aynı anda farklı sanat uygulamalarının bir arada yapılabilmesi, kolajı diğer tekniklerden de ayıran bir özellik olarak öne çıkarır. İnsanın hayal gücünü zorlayan çalışmalara dönüşebilen kolaj, bu yönüyle soyut resim alanında kendine özgü bir konuma sahiptir (Aktı, 2019).

Çağdaş dönemde kolaj için kullanılan alternatif malzemeler büyük çeşitlilik göstermesine rağmen, temel malzemeler kâğıt ve fotoğraflardır. Kolaj, gazete, dergi ve ahşap gibi geleneksel olmayan malzemelerin, resim yüzeyinde geleneksel resim malzemelerine ek olarak kullanılması şeklinde tanımlanabilir. Bu anlamda resim malzemesi olmayan materyallerin resimsel yüzeyde yer bulmasıyla sanatta yenilikçi ve avangard bir tutumun önünü açar. Başlangıçta kâğıt tabanlı parçaların kullanıldığı bu teknik, sanatsal ifadeye getirdiği yenilikçi yaklaşım sayesinde malzeme çeşitliliğini de artırmıştır. Malzemelerin bu şekilde çeşitlenmesi, gündelik ya da kullanılmayan nesnelere resim malzemesi işlevi kazandırmıştır. Kolaj, sanatsal ifadeye yenilikçi bir yaklaşımı desteklediği için resim sanatının tarihinde önemli bir yer edinmiştir (Lakot, 2022).

Türkiye’de kolaj, özellikle 1960’lardan itibaren resim sanatının bir parçası haline gelmiştir. Sanatçılar, gazete ve dergi sayfaları, fotoğraflar ve çeşitli materyalleri kullanarak oluşturdukları kolajlarla yeni anlatım biçimleri geliştirmişlerdir. Kolajın Türk resim sanatında bu şekilde öne çıkışı aynı zamanda toplumsal ve kültürel değişimlerin bir yansıması olarak da görülebilir (Ersan ve Bayraktar, 2021).

Soyutlama ise bir nesnenin belirli bir özelliğini ya da bu özellikler arasındaki ilişkilerden herhangi birini tek başına ele alan bir zihinsel süreçtir; gerçekte ayrılamayan unsurların düşüncede ayrılmasıdır ve abstraksiyon olarak da tanımlanabilir. Fiil olarak ise soyutlama, bir şeyi başka bir şeyden ayırma ya da istemsizce ve kısmen kendi iradesi dışında bir şeyden ayrılma anlamına gelir. Resimde soyutlama, sanatçının doğada gördüğü nesnelere doğrudan değil, ışık, renk ve duygularını da ekleyerek, biçimlerin ve çizgilerin belirginliğini yumuşatarak ve izleyicinin hayal gücünde nesneyi tamamlamasına olanak tanıyarak tuvale aktarmasıdır. Kullanılan renklerin ışığın yardımıyla dağılımı ve nesnenin biçimsel bütünlüğünün bozulmasındaki ustalık, sanatçının yaşadığı dünyaya olan duygusal bakışını da yansıtır. Baudrillard soyutlamayı; “*Soyutlama, modern sanatın büyük macerasıydı. Başlangıçtaki o ilkel, özgün, “istila edici” evresinde ister geometrik olsun ister ekspresyonist, hala resmin destansı tarihinin bir parçasıydı; temsilin yapı bozumu, nesnenin parçalanmasıydı*” (Aktaran: Usyılmaz, 2024; Baudrillard, 2014) şeklinde açıklamıştır.

Soyutlama tekniği, Batı'da özellikle Kandinsky ve Klee gibi sanatçılar tarafından geliştirilmiş olup Türkiye'de de XX. yüzyılın ortalarından itibaren birçok sanatçı tarafından benimsenmiştir. Kandinsky'nin soyutlama ile ilgili geliştirdiği teoriler, sanatın sadece dış dünyayı yansıtmaması gerektiğini, bunun yerine sanatçının içsel bir zorunluluk ile üretim yapması gerektiğini savunur (Üzlikcan, 2017).

Türkiye'de modern sanatın gelişimi, Cumhuriyet'in ilanından sonra ivme kazanmıştır. 1930'lardan itibaren Batı'da eğitim almış sanatçıların Türkiye'ye dönmesiyle birlikte çağdaş sanat akımları Türk sanatına da entegre olmuştur. Bu süreçte, Batı'daki gelişmelere paralel olarak soyutlama ve kolaj teknikleri, Türk resim sanatında önemli bir yer edinmiştir (Özcelik, 2022). Özellikle 1950'li yılların ressamaları, soyut sanat arayışlarında Türk kaligrafisinden esinlenen çizgisel bir spontaneteyi denemişler ve bu yenilik arayışlarını gerek bu doğrultuda gerekse geleneksel yüzey şemalarının geometrik renk düzenlemeleri ve süsleme değerleri yönünde çözümlenmeye çalışmışlardır (Aytaç, 2022).

Bu kapsamda Çağdaş Türk Resim sanatçılarından biri olan Hikmet Şahin de kolaj ve soyutlama tekniklerini kullanarak eserlerinde hem bireysel hem de toplumsal anlatıları bir araya getirmiştir. Şahin'in eserlerinde sıkça görülen farklı materyallerin bir arada kullanımı, onun sanatsal yaklaşımında kolajın ne kadar önemli olduğunu gösterir.

Sonuç olarak, kolaj ve soyutlama teknikleri, çağdaş Türk resim sanatının önemli yapı taşlarından biri haline gelmiş, sanatçılar bu tekniklerle geleneksel sanat anlayışını aşarak yeni anlatım biçimleri geliştirmiştir. Hikmet Şahin'in sanatı da bu modernist tekniklerin Çağdaş Türk resmindeki en başarılı örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın Problemi

Araştırmada aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır.

Çağdaş Türk resminde kolaj ve soyutlama pratiklerinin sanatsal ifade üzerindeki etkileri nelerdir ve bu pratikler Hikmet Şahin'in eserlerinde nasıl özgün bir biçimde ortaya konulmaktadır?

Yöntem

Bu çalışmanın bütününde araştırma ve bulguların derlenmesi sırası ile gözetilmektedir. Bu çalışma görsel ve yazılı kaynakların konuya uygunluğu gözetilerek taranması ve yorumlanmasını kapsayan nitel araştırma yöntemini benimsemiştir. Çalışmanın materyalini ise çeşitli görsel kaynaklar ve literatür taraması sonucunda elde edilen veriler oluşturmaktadır (İba, 2023). Tarama modelleri, geçmişte olmuş ya da hala var olan durumları, var oldukları şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modelinin bir türü olan genel tarama modeli ise çok sayıda

elemandan oluşan bir evrenden, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Özmen, 2021). Bu kapsamda Genel Tarama modeline dayanan bu araştırmada, nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Nitel verilerin elde edilmesi amacıyla, araştırma süresince “*Arşiv ve Doküman Tarama*” yöntemi uygulanmıştır. Çalışma, yurt içi kütüphaneler ile ulusal ve uluslararası sanal platformlarda gerçekleştirilmiş olup bu kaynaklardan elde edilen veriler toplanarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan eserlerin incelenmesinde Edmund Feldman’ın 4 aşamalı sanat eleştirisi modeli (Betimleme, Çözümleme, Yorumlama ve Yargı) kullanılmıştır.

Çağdaş Türk Resminde Kolaj ve Soyutlama Pratikleri: Hikmet Şahin Örneği

Görsel 1. Hikmet Şahin, Bağlar, Tuval Üzerine Akrilik ve Kolaj, 2023

Betimleme

“*Bağlar*” isimli eser (Görsel-1), Hikmet Şahin’in kolaj ve soyutlama pratiklerinin bir örneği olarak dikkat çekmektedir. Genel kompozisyon, yeşil ve tonlarının baskın olduğu bir renk paletiyle inşa edilmiştir. Farklı dokuların bir arada kullanıldığı eserde, kolaj teknikleri ile çeşitli materyallerin, özellikle baskı unsurlarının dahil edildiği görülmektedir. Yüzeyde, tanınan bir markaya ait “Waikiki” yazısının yer alması eserin tüketime dair izler barındırdığını düşündürmektedir. Eserin alt kısmında, beyaz renkli soyut formlar ve üst kısımlarında daha koyu, keskin hatlı geometrik yapılar göze

çarpmaktadır. Ayrıca izleyiciye yüzeydeki katmanların ve dokuların çeşitliliğini sunan bu kompozisyon, somut öğelerle soyutlamayı bir arada bulundurmaktadır.

Çözümleme

Bu eserde kullanılan kompozisyon elemanları, soyutlamanın ve kolajın güçlü bir şekilde birleştiğini göstermektedir. Farklı doku ve yüzeylerin bir araya getirilmesi, Şahin’in eserlerinde sıkça karşılaşılan bir tekniktir. Eserdeki renkler özellikle yeşil, beyaz ve siyah tonları arasında güçlü bir kontrast yaratmaktadır. Waikiki logosu, eser içinde dış dünyaya dair somut bir işaret olarak kullanılmış ve bu da Şahin’in sanatıyla modern toplum ve tüketim kültürüne göndermelerde bulunduğu izlenimini vermektedir. Doku ve katmanların bir araya gelme biçimi, sanatçının soyutlama yöntemlerini hem görsel hem de kavramsal düzeyde kullandığını göstermektedir.

Yorumlama

Eserin ismi olan “*Bağlar*”, toplumsal ya da bireysel bağların, ilişkilerin ya da tüketim kültürü ile birey arasındaki bağlantıların bir yorumu olarak algılanabilir. Waikiki gibi markaların günlük yaşamda sürekli karşılaşılan tüketim öğeleri olduğunu göz önünde bulundurarak, Şahin’in bu eseri aracılığıyla modern bireyin tüketim toplumu ile olan ilişkisini sorguladığı söylenebilir. Kolaj unsurlarının bir araya gelmesi, hayatın karmaşıklığını ve bireylerin bir arada nasıl var olduklarını anlatan bir metafor olabilir. Aynı zamanda eser soyutlamayı kullanarak, duygusal ve kavramsal alan sunmakta, belirli imgelerden bağımsız olarak geniş anlamlar çıkarılmasına olanak tanımaktadır.

Yargı

Sanatsal açıdan değerlendirildiğinde, Hikmet Şahin’in “*Bağlar*” eseri hem teknik hem de kavramsal açıdan başarılı bir kolaj ve soyutlama örneği olarak değerlendirilebilir. Söz konusu eser, modern toplumun tüketim odaklı yapısına eleştirel bir bakış sunarken aynı zamanda izleyiciyi farklı çağrışımlarla dolu bir görsel yolculuğa çıkarır. Kolajın kullanımını, geleneksel sanat anlayışının dışına çıkılarak, günümüz dünyasına dair eleştirel bir dil yaratmaktadır. Bu eser, sanatçının toplumsal ve bireysel bağlara dair düşüncelerini estetik bir biçimde dile getirdiği bir çalışma olarak önemli bir yer tutmaktadır.

Görsel 2. Hikmet Şahin, Puzzle, Tuval Üzerine Akrilik ve Kolaj, 2023

Betimleme

“Puzzle” isimli eser (Görsel-2), farklı doku ve yüzeylerin bir araya getirildiği bir kolaj çalışmasıdır. Eserin sol tarafında büyük bir yapboz parçası belirgin şekilde görülmektedir. Bu yapboz parçası, eserin ana figürü gibi durmakta, beyaz ve yeşil tonlarla renklendirilmiştir. Arka plan, yeşil, beyaz ve siyahın çeşitli tonlarından oluşan soyut bir düzenlemeyi yansıtmaktadır. Eserin sağ üst köşesinde bir etiket ya da barkodun yer aldığı dikkat çekmektedir bu da esere modern bir öğe ekler niteliktedir. Eserin genel yüzeyinde boya fırça darbeleri, dokusal izler ve çeşitli materyal unsurlarıyla bir katmanlılık dokusu oluşturulmuştur.

Çözümleme

Eserde kullanılan yapboz parçası hem form hem de anlam açısından önemli bir yer tutmaktadır. Yapboz, tamamlanmayı ve eksikliği sembolize edebilir. Kolajın bu kısmı, eserdeki bütünlüğü arayan izleyici için bir ipucu gibi görünmektedir. Ayrıca, eserin sağ üst köşesindeki etiket, endüstriyel üretimi ve tüketim kültürünü simgeliyor olabilir. Renkler arasındaki kontrast, özellikle beyaz ve yeşil tonları arasında dinamik bir etkileşim yaratmaktadır. Beyaz fırça darbeleri, eserin alt kısmında daha belirgin hale gelirken, eserin genelinde bir hareket ve süreklilik duygusu yaratır. Bu öğeler, Şahin’in hem soyutlama hem de kolaj tekniklerini kullanarak izleyiciyi farklı katmanlarda düşünmeye sevk ettiğini gösterir niteliktedir.

Yorumlama

Eserin adı olan “*Puzzle*”, yaşamın karmaşıklığını ve bir araya getirilmeyi bekleyen parçalarını simgeliyor olabilir. Yapboz parçası, eksikliği ya da tamamlanmayı temsil ederken, etiket ve diğer endüstriyel unsurlar modern yaşamın tüketim odaklı yanlarına dair bir eleştiri sunabilir. Bu bağlamda, eser modern dünyada bireyin kendini bulma ve tamamlama çabasına yönelik bir yorum olarak görülebilir. Kolajda kullanılan farklı öğeler, toplumsal ve bireysel anlam arayışlarını, kimlik karmaşalarını veya günümüz dünyasında bireylerin birbirine uyum sağlamaya çalışma sürecini çağrıştırabilir.

Yargı

Hikmet Şahin’in “*Puzzle*” adlı eseri, kolaj ve soyutlama tekniklerini ustalıkla birleştirerek derin bir kavramsal zemin sunmaktadır. Sanatçının eserde kullandığı yapboz sembolü, izleyiciye eksikliği ve tamamlanmayı düşündürürken aynı zamanda modern dünyanın karmaşıklığına ve parçalanmışlığına dair bir eleştiri de getirmektedir. Eserin estetik başarısı, kullanılan renklerin, dokuların ve endüstriyel unsurların dengeli bir kompozisyon oluşturmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, “*Puzzle*”, sanatçının hem teknik hem de kavramsal yetkinliğini ortaya koyan güçlü bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

Görsel 3. Hikmet Şahin, Primadonna III, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 2023

Betimleme

“*Primadonna III*” adlı eser (Görsel-3), sanatçının kolaj ve soyutlama tekniklerini kullandığı bir diğer çalışmasıdır. Eserin merkezinde, sanki podyumda yürüyormuş gibi betimlenen bir kadın figürü dikkati çekmektedir. Kadının modern ve renkli kıyafetleri, adeta bir moda defilesinden çıkmış gibidir. Kıyafet, parlak ve canlı renkler barındırırken, arka planda soyut geometrik desenler ve renklerin bir araya gelmesiyle oluşmuş karmaşık bir kompozisyon yer almaktadır. Siyah fırça darbeleri kadının başına yoğunlaşmış, saçları ya da bir şapka izlenimi yaratmıştır. Alt kısımda turuncu, sarı ve yeşil tonlarındaki soyut daireler ve şekiller eserin dinamiğini artırmaktadır. Üst kısımda geniş bir boş alan bırakılmış, kadının figürü ve arka plandaki soyut unsurların yoğunluğu aşağıya doğru odaklanmıştır.

Çözümleme

Eserin merkezinde yer alan kadın figürü, dikkati hemen çeker ve modern toplumda güzellik, moda ve tüketimle ilişkili mesajlar barındırır. Renklerin cesur kullanımı, figürün kıyafetinde ve arka planında göze çarpmaktadır. Sanatçı, arka plandaki soyut desenler ve geometrik formlarla kompozisyonu destekleyerek figüre bir hareket kazandırmıştır. Siyah fırça darbeleri, figüre gizem katarken baş kısmında dramatik bir etki yaratmaktadır. Eserin sağ tarafında ise soyut geometrik şekiller, özellikle dairesel formlar, eserin bütünsel yapısına katkıda bulunarak soyutlamanın güçlü bir örneğini sunmaktadır.

Yorumlama

Eserin ismi olan “*Primadonna III*”, moda dünyasına ya da popüler kültürdeki kadın figürlerine dair bir yorum olarak okunabilir. Kadının güçlü ve kendinden emin duruşu, modern dünyanın primadonna figürüne yani merkezde olan, dikkat çeken kadınlara işaret ediyor olabilir. Renkli kıyafeti ve etrafındaki soyut unsurlar, tüketim kültürü ve güzellik endüstrisine yönelik eleştirel bir bakışı simgeliyor olabilir. Eser aynı zamanda kadının bireysel kimliği ve sosyal baskılar arasındaki çelişkiyi de vurguluyor olabilir. Soyut arka plan ve kadın figürü arasındaki kontrast, sanatçının hem bireyin hem de toplumun karmaşıklığını sorguladığı bir yapıya işaret eder niteliktedir.

Yargı

Hikmet Şahin’in “*Primadonna III*” eseri hem teknik hem de kavramsal açıdan derin bir sanat eseri olarak değerlendirilebilir. Sanatçının figür ve soyutlamayı birleştirme biçimi, modern dünyadaki bireysellik ve toplumsal baskılar üzerine güçlü bir mesaj sunar. Moda dünyasına dair yorumları ve figürle arka plan arasındaki etkileşim, izleyiciye hem estetik hem de kavramsal olarak düşündürücü bir alan sunmaktadır. Şahin’in kullandığı canlı renkler ve dramatik siyah fırça darbeleri, eserin dinamizmini artırırken figürün sosyal mesajını da güçlendirmektedir. Söz konusu eser, modern kültüre ve birey-toplum ilişkisine dair başarılı bir eleştiri olarak değerlendirilebilir.

Görsel 4. Hikmet Şahin, Kara Tren II, Kâğıt Üzerine Akrilik ve Kolaj, 2023

Betimleme

“Kara Tren II” isimli eserde (Görsel-4) büyük bir tren figürü merkezi bir konumda yer alırken, trenin üstünde ve çevresinde posta pulları, damgalar ve etiketler bulunmaktadır. Üst köşede farklı pullar, damga izleri ve bir QR kodu dikkat çekmektedir. Arka plan mavi, turuncu ve beyaz tonlarından oluşan fırça darbeleri ile soyut bir yapı sunmaktadır. Eserin sol alt köşesinde, “PRIORITY” ve “Artwork Original” damgaları kolajın bir parçası olarak göze çarpmaktadır. Eserde hem sanayiye dair bir nostalji hem de modern iletişim araçlarının bir araya getirildiği çok katmanlı bir görsel yapı oluşturulmuştur.

Çözümleme

Eserde kullanılan tren imgesi, geçmişe dair bir nostalji sembolü olarak görülebilirken, posta pulları ve damgalar ise global iletişim ağını, hızla değişen dünyayı ve hareketliliği temsil etmektedir. Sanatçı, bu imgeleri kullanarak eski ve yeni dünyanın bir çatışmasını ya da bağlantısını vurgulamış olabilir. Renk paletindeki mavi ve turuncu tonları hem gökyüzü ve toprağı hem de trenin hareketini simgeleyen bir zıtlık yaratmaktadır. Posta damgaları, eserin daha geniş bir bağlamda globalleşme ve iletişim temalarını da işlediğini de göstermektedir.

Yorumlama

Eserdeki tren ve posta unsurları, zaman ve mekân arasındaki yolculuğu ve iletişimi sembolize ediyor olabilir. Tren hem geçmişte bir ulaşım aracı olarak tarihte önemli bir yere sahipken, modern dünyada nostaljik bir obje haline gelmiştir. Posta pulları ve damgalar, insanlar arasındaki bağlantıları, iletişimi ve globalleşmeyi temsil eder niteliktedir. Sanatçının bu iki unsuru bir araya getirmesi, dünya üzerindeki hızlı değişimi ve modern insanın bu değişimle kurduğu ilişkiyi sorguluyor olabilir. Ayrıca eser modern dünyanın hızı ve geçmişin durağanlığı arasındaki karşıtlığı yansıtan bir metafor olarak değerlendirilebilir.

Yargı

Bu eser, Hikmet Şahin’in kolaj ve soyutlama tekniklerindeki ustalığını sergileyen başarılı bir diğer örnektir. Trenin ve posta unsurlarının birleşimi, eser üzerinde hem estetik hem de kavramsal derinlik oluşturur. Sanatçının hem geçmişe hem de bugüne dair unsurları bir araya getirerek izleyiciye düşündürücü bir deneyim sunması, eserin etkileyici bir parça olmasını sağlar. Renklerin ve dokuların dikkatli kullanımı hem nostaljiye hem de modern dünyanın hızına dair güçlü bir sanatsal ifade yaratmaktadır.

Görsel 5. Hikmet Şahin, AVIA, Kâğıt Üzerine Akrilik ve Kolaj, 2023

Betimleme

“AVIA” isimli eserin (Görsel-5) merkezinde büyük bir uçak pervanesi yer almaktadır. Pervane, gri ve siyah tonlarında, detaylı bir şekilde resmedilmiş ve üzerine çeşitli katmanlar eklenmiştir. Kâğıt parçaları, fırça darbeleri ve transparan katmanlar

eserin yüzeyine dağılmış durumdadır. Arka planda kahverengi tonlarda bir zemin göze çarpmaktadır. Üst üste gelen soyut ve dokusal unsurlar, görseli daha karmaşık hale getirirken, eserin genelinde endüstriyel ve mekanik bir hava hakimdir. Pervane, yapısal olarak odak noktasıdır, ancak sanatçının kolaj teknikleriyle yarattığı diğer öğelerle birleşerek bütünsel bir kompozisyon oluşturmuştur.

Çözümleme

Uçak pervanesi, modernleşme, teknolojik ilerleme ve hız sembolü olarak öne çıkmaktadır. Sanatçının bu unsuru merkezde kullanması, pervanenin hareket ve dönüş ile ilişkilendirilen dinamik yapısına vurgu yapmaktadır. Pervanenin üzerine yerleştirilen soyut katmanlar hem görsel hem de kavramsal olarak eserin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu gösterir. Kullanılan siyah, beyaz ve kahverengi tonlar, esere sade bir renk hâkimiyeti kazandırarak dikkatleri daha çok pervaneye yönlendirmektedir. Eserin genel yapısı, teknolojinin insan yaşamına nasıl nüfuz ettiğini ve geçmişten günümüze kadar gelen bir ilerleme sürecini sembolize ediyor olabilir.

Yorumlama

Uçak pervanesi, hız, teknoloji ve modernleşme gibi kavramlarla ilişkilendirilebilir. Bu bağlamda eserin bir parçası olan uçak pervanesi, insanlığın teknolojik gelişim sürecini ve bu gelişimin toplum üzerindeki etkilerini sembolize ediyor olabilir. Pervanenin hareketi aynı zamanda yaşamın döngüselliğini ve zamanın geçişini ifade eden bir metafor olarak yorumlanabilir. Kolajın diğer unsurları ise bu teknolojik gelişime dair izler sunarken aynı zamanda modern dünyanın karmaşıklığını ve teknolojinin getirdiği hızlı değişimi de yansıtır niteliktedir. Sanatçının kolajla soyutlama tekniklerini birleştirmesi, bu kavramların iç içe geçmişliğini ve belirsizliğini gösteriyor olabilir.

Yargı

Hikmet Şahin'in bu eseri, uçak pervanesi ile teknolojik gelişim ve modernleşme kavramlarını güçlü bir şekilde bir araya getiren bir yapıya sahiptir. Sanatçının kolaj ve soyutlama tekniklerini kullanma biçimi, eserin çok katmanlı yapısını desteklemekte ve izleyiciyi derin düşüncelere sevk etmektedir. Pervanenin merkezdeki varlığı hem görsel hem de kavramsal bir vurgu yaratmakta olup eserin genel kompozisyonu içinde güçlü bir odak noktası oluşturmaktadır. Eser, teknolojinin insan yaşamına etkilerini sorgulayan ve bu sürecin getirdiği karmaşıklıkları ortaya koyan başarılı bir çalışmadır.

Tablo 1. Eserlerin Dört Aşamalı Eleştiri Modeline Göre Analiziyle Oluşan Kodlar

Eser Adı	Betimleme	Çözümleme	Yorumlama	Yargı
Bağlar	Yeşil tonlarının baskın olduğu, kolaj teknikleri ve farklı dokuların bir arada kullanıldığı bir kompozisyon görülmektedir. Eser, somut öğelerle soyutlamayı bir araya getirir.	Farklı doku ve yüzeylerin bir araya gelmesi, eser içinde modern toplum ve tüketim kültürüne göndermeler yapıldığını göstermektedir.	Eseri, bireysel ve toplumsal ilişkiler ile tüketim kültürü arasındaki bağlantıları sorgulamaktadır.	Teknik ve kavramsal açıdan başarılı bir kolaj ve soyutlama örneği olarak değerlendirilmektedir.
Puzzle	Farklı doku ve yüzeylerin bir araya getirildiği kolaj çalışmasında büyük bir yapboz parçası ana figür olarak görülmektedir.	Yapboz parçası, eksiklik veya tamamlanma sembolü olarak görünmekte; endüstriyel unsurlar modern yaşamı temsil etmektedir.	Eser, modern dünyada bireyin kendini bulma ve tamamlama çabasına yönelik bir yorum sunar.	Derin bir kavramsal zemin sunan eser hem teknik hem de kavramsal açıdan güçlü bir çalışma olarak görülmektedir.
Primadonna III	Kadın figürü merkezde yer alır, arka planda soyut geometrik desenler ve renkler bulunur.	Kadın figürü, modern toplumda güzellik, moda ve tüketimle ilişkili mesajlar barındırır.	Eser, moda dünyasına ve popüler kültürdeki kadın figürlerine dair eleştirel bir bakış sunar.	Bireysellik ve toplumsal baskılar üzerine güçlü mesajlar içeren eser, modern kültüre dair eleştirel bir yaklaşım sunar.
Kara Tren II	Tren figürü, posta pulları ve etiketlerle çevrili olup, nostaljik ve modern unsurlar bir araya getirilmiştir.	Tren, geçmişe dair nostalji sembolüyük, posta pulları globalleşme ve iletişimi temsil eder.	Eser, modern dünyanın hızı ve geçmişin durağanlığı arasındaki karşıtlığı yansıtan bir metafor olarak değerlendirilebilir.	Sanatsal açıdan, geçmiş ve bugünün bir araya gelmesiyle güçlü bir estetik ve kavramsal derinlik sunar.
AVIA	Merkezde uçak pervanesi, farklı katmanlar ve dokusal unsurlarla çevrilidir.	Pervane, teknolojik ilerleme ve hızın sembolü olarak öne çıkarken, soyut katmanlar eserin çok boyutlu yapısını destekler.	Eser, teknolojik gelişim ve modernleşmenin toplum üzerindeki etkilerini sembolize eder.	Teknolojik gelişim ve modernleşmeyi sorgulayan çok katmanlı bir yapı sunar.

SONUÇ

İlgili makale çalışmasında Hikmet Şahin’in eserleri üzerine odaklanılmış ve kolaj ile soyutlama tekniklerinin sanatçının sanatsal dilini nasıl etkilediği ile bu dilin toplumsal eleştiri ve estetik iletişimdeki rolü ortaya konulmuştur. Feldman’ın dört aşamalı eleştiri modeli çerçevesinde yapılan analizler sonucunda, Şahin’in eserlerinde kolaj ve soyutlamanın, birer teknik olmanın ötesine geçerek derin bir kavramsal altyapı oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu tekniklerin bir anlatı aracı olarak kullanıldığı ve sanatçının modern toplumun dinamikleri, tüketim kültürü ve bireysel ilişkiler gibi çeşitli temaları ele aldığı gözlemlenmiştir.

Şahin’in eserlerinde kolaj ve soyutlama tekniklerinin ustalıklı birleştirilmesiyle çağdaş Türk resmine yenilikçi ve dinamik bir perspektif kazandırıldığı saptanmıştır. “Bağlar”, “Puzzle”, “Primadonna III”, “Kara Tren II” ve “AVIA” isimli eserler incelendiğinde, sanatçının kullandığı farklı materyaller ve soyut unsurlar aracılığıyla modern toplumla bireyin ilişkisini irdelediği anlaşılmıştır. Bu eserlerin izleyicilere sadece estetik bir deneyim sunmakla kalmadığı aynı zamanda toplumsal eleştiri ve bireysel kimlik arayışlarını da derinlemesine sorgulattığı belirlenmiştir. Şahin’in kolaj ve soyutlama tekniklerini bir araya getirerek oluşturduğu görsel ve kavramsal yapının, sanatın sadece estetik bir değer taşımadığı aynı zamanda bir iletişim aracı olarak işlev gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışma, çağdaş Türk resmindeki kolaj ve soyutlama pratiklerinin, sanatçıların yaratıcı süreçlerini nasıl etkilediğini ve sanatsal anlatımın sınırlarını nasıl genişlettiğini ortaya koymuştur. Hikmet Şahin’in eserleri üzerinden yapılan bu analizle hem çağdaş Türk resim sanatında modern tekniklerin kullanımına dair önemli bir katkı sunulduğu hem de sanatsal yaratıcılığın evrensel boyutlarının daha iyi anlaşılmasına olanak tanındığı görülmektedir. Gelecekte yapılacak benzer çalışmaların, çağdaş Türk resmindeki diğer sanatçılar üzerinde odaklanarak kolaj ve soyutlama tekniklerinin toplumsal anlatımlar üzerindeki etkisini daha geniş bir perspektifte inceleyebileceği önerilmektedir. Böylece sanatın sosyal bir diyalog aracı olarak nasıl kullanılabileceği ve bireysel yaratıcılığın bu diyalog sürecine nasıl yön verdiği daha iyi anlaşılabilir.

KAYNAKÇA

- AKTI, F. (2019). *Dada ve Sürrealizm Anlayışında Kolaj İmgesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Erzurum.
- AYTAÇ, C. (2022). *Çağdaş Türk Resminde Soyut-Soyutlama Arayışları: Adnan Çoker, Mustafa Ata, Yusuf Taktak*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Erzurum.
- ÇEKEN, B., ve CELİK, G. (2016). “The Reflection of Geometric Forms to Abstractions in Turkish Art of Painting”. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 21(2), 24-34.
- ERSAN, M., ve BAYRAKTAR, C. (2021). “Symbolic Representation and Collage in Children's Picture Books”. *Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 11(4), 1360-1375.
- İBA, Ş. M. (2023). “Varlık ve Hiçlik Ekseninde Heykel Olgusu”. *Uluslararası Sanat ve Sanat Eğitimi Dergisi*, 6(13), 27-41.
- LAKOT, Ş. (2022). *Avangard Kuram Bağlamında Manzara Resminde Kolaj*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- ÖZÇELİK, S. (2022). “Postmodernizmin Türk Resim Sanatına Yansımaları”. *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks*, 14(1), 251-262.
- ÖZMEN, A. F. (2021). *Çağdaş Türk Resminde Güvercin Teması*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- USYILMAZ, F. F. (2024). *William Turner Resimlerinde Işık Kullanımı ve Soyutlama*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÜZLİKCAN, B. (2017). “Çağdaş Türk Resminde Soyut İfade Biçimi Olarak Kaligrafinin Kullanımı”. *İdil Dergisi*, 6(29), 469-484.

GÖRSEL KAYNAKÇA

- Görsel 1. <https://www.sanatgezgini.com/marketplace/seller/profile/hikmet-sahin>, Erişim Tarihi: 21.09.2024.
- Görsel 2. <https://www.sanatgezgini.com/marketplace/seller/profile/hikmet-sahin>, Erişim Tarihi: 21.09.2024.
- Görsel 3. <https://www.sanatgezgini.com/marketplace/seller/profile/hikmet-sahin>, Erişim Tarihi: 21.09.2024.
- Görsel 4. Hikmet Şahin Kişisel Arşivi.
- Görsel 5. Hikmet Şahin Kişisel Arşivi.